

Kolozsi Orsolya

Egy forradalmi „hős”

Potozky László: *Égéstermék*, Magvető, 2017

Potozky László első, generációs regénynek kikiáltott szövege (Éles, 2016) rendkívül pozitív fogadtatásra talált az olvasók és a kritikusok között egyaránt. Viszonylag keveset kellett várni az új kötetére, hiszen 2017-ben a Magvetőnél megjelent az *Égéstermék*. Ez a regény ismét jelenkori történetet állít a középpontba: valahol a kétezres években egy meghatározatlan (a szerző elmondása szerint Bukarestből, Budapestből és Kijevből összegyűrt) városban zajló forradalmat mutat be. A fülszöveg utópiaként határozza meg a műfajt, azon belül is jó eséllyel disztópiaként definiálva magát, de mégsem tipikus utópia ez, hiszen a társadalomábrázolás nem kifejezetten részletes, a feje tetejére álló világ új berendezkedése pedig csak ideiglenes. Azért sem az, mert a benne foglaltak egyáltalán nem tűnnek távoli, irreális lehetőségnek, sokkal inkább küszöbön álló, reális forradalmaknak.

Az elképzelt forradalmat a főhős nézőpontjából ismerjük meg, aki a narrátor is egyben. Egyes szám első személyben meséli el életének azt a néhány hónapját, melyben belekeveredik az eseményekbe, a forradalom közepébe úgy, hogy gyakorlatilag végig kívülálló marad. A nevének nem nevezett, huszonnyolc éves elbeszélő anyjával és öccsével él egy külvárosi panellakásban, autós futárként, területi képviselőként dolgozik, egyetemi tanulmányait félbehagyta, afféle sodródó, tehetetlen figura, aki egyszer csak, önmaga számára is váratlanul egy forradalom kellős közepén találja magát. A harcos légió tagja lesz, de nem eszmék miatt vagy személyes meggyőződésből csatlakozik a kormány ellen harcolókhöz. A koncepció valószínűleg egy lézengő, céltalan, kissé fásult „forradalmár” megteremtése volt, kinek perspektívájából kiválóan megmutathatóak és láttathatóak a forradalom (és egyben a mindenkori forradalmak) eszmei és gyakorlati visszásságai. A Konrád téri békés tüntetés egyik napról a másikra forradalomná válik, az elbeszélő pedig annak harcos alakulatához is csatlakozik, holott egyetlen vágya, hogy hazamehessen, lezuhanyozhasson és aludhasson egy jót. S hogy szenvedélyesség és elkötelezettség híján hogyan kerül mégis középpontba, miért viszi vásárra a bőrét, teszi kockára az életét egy olyan ember, aki valójában nem hisz a forradalom eszméiben (ha ismeri őket egyáltalán)? Frissen megismert barátnője, a bölcsész Nikka miatt. A lány személyisége tökéletes ellenpontja a főhősének: elszánt, elkötelezett, harcias, aktív forradalmár, aki tisztában van a kitűzött céllal, az igazságtalansággal, amiért küzdenek. Az elvek embere, egyben egy rendkívül ellenszenves karakter. Olyan hős, aki rendkívül okos, harcol az elveiért, de csak addig, amíg kényelmesnek és viszonylag kockázatmentesnek tűnik ez a harc. Ugyanakkor bárkit feláldoz, mindenkitől elvárja a bátorságot, szenvedélyt, tettekkészséget. A lány miatt keveredik a főhős

a forradalomba, kerül szembe családjával, a betevőért küzdő ápolónő anyjával és a barikádok másik oldalán álló rohamrendőr öccsével. Bár a regény nem a magánéleti szálra, a „szerelemre” helyezi a hangsúlyt, látható, hogy a narrátor áldozatait, igyekezetét Nikka semmibe veszi, szeretettségét nem elégíti ki, az első adandó alkalommal cserbenhagyja a fiút, akit véleménye szerint ő faragott férfivá. A szöveg gyenge pontja épp ennek a kapcsolatnak a kidolgozása. Potozky nagyon szépen felépíti, megformálja a két karaktert, jól láttatja különbségeiket, de a közöttük lévő érzelmi viszony gyenge lábakon áll, nem kellőképpen hiteles. A fiú vonzalma és kötődése teljesen motiválatlan, ha csak nem végtelen magányát, kötődési vágyát, tehetetlenségét, passzivitását látjuk ebben is megjeleníteni.

A karakterteremtés mellett a szöveg erőssége a leírások pontossága, tömörsége és kifejezőereje. Rendkívül takarékos, puritán nyelvet használ, mégis képes megjeleníteni például azt a félelmet, amit a forradalmárok érezhetnek, mikor mesterlövészek lőnek rájuk emeleti fedezékeikből vagy azt a kétségbeesést, amit egy halott társa láttán érezhet az az ember, aki képes az élettelen testet hosszasan vonszolni maga után, abban reménykedve, hogy segíteni tudnak rajta: „A járdán heverő légiósra nézek, nem másabb ő se a szipus gyerekénél, talán kissé szutykosabb, amiért elvonszoltam idáig, fogalmam sincs, minek. Balfasz vagyok, bőgök, itt kell hagynom, semmi értelme nem volt elhozni, de legalább arrébb húzom egy padhoz, és leszedem róla az övem.” Az alulnézetből bemutatott forradalom valóságosnak tűnik, tragikuma nem hatalmas, inkább afféle hétköznapi tragikum. Olyan esemény, mely sok áldozat árán sem képes elhozni a várt megtisztulást, vagy fordulatot. Noha Mikiegérék kormánya megbukik (a politikai áthallások nagyon erősek, különösebb nyomozás nélkül beazonosíthatók mai politikai életünk szereplői az ironikus álnevek mögött), látható, hogy az új vezetés, az új hatalom sem lesz képes radikális, markáns változásra.

Az Égéstermék a forradalom rossz arcát mutatja meg. Azokat az embereket, akik az agresszivitásuk kiélésének lehetőségét látják benne (mint a légióban harcoló szkinhedek egy része), azokat, akik hatalmi pozícióra vágynak (Nikka jóbarátja, Kagim), profitálni szeretnének a forradalomból. Azokat, akik mellé állnak, de csak kényelmes és biztonságos távolból (Nikka) és azon keveseket, akik áldozatot hoznak érte. A forradalmaknak tulajdonképpen nincsenek hősei, legalábbis a regény lapjain nem találkozunk valódi hősökkel. A hősiesség talán azért hiányzik, mert a forradalom képlékeny, napról-napra változó valami, ahol egyetlen fix pont a bizonytalanság. A szöveg Király Lászlótól származó mottója is mintha erre utalna: „Őszi tejben leng a világ bizonytalanul.” Biztos támpontok és értékek nélkül pedig csak sodródni lehetséges, ami nem kedvez a hőssé válásnak.